

Ny barnehagelov

Høringsuttalelse fra Nasjonalt råd for lærerutdanning:

Universitets- og høyskolerådet v/Nasjonalt råd for lærerutdanning (NRLU) viser til høringsuttalelsene som oversendes Utdannings- og forskningsdepartementet direkte fra våre medlemsinstitusjoner, og først og fremst fra de av institusjonene som utdanner førskolelærere. NRLU vil i sin høringsuttalelse først og fremst kommentere de foreslåtte endringene som fremkommer i lovens kapittel V Personalet.

Vi er enige med Barne- og familiedepartementet i at personalet er barnehagens viktigste ressurs, da med unntak av barna selv. Vi er også tilfreds med at departementet påpeker betydningen av kvalitet og stabilitet i personalet og at privat sektor også må ha like god personalmessig kvalitet i sine barnehager som offentlig sektor.

Godkjenning av barnehager – arealnormen (kap 9.1.5)

Dagens barnehagelov inneholder en norm for barns lekeareal inne og for størrelsen på utearealet (§12). Denne normen er foreslått fjernet i forslaget til ny lov. Det foreslås i utkast til ny barnehagelov at den enkelte kommune selv foretar vurdering av lekearealets størrelse ut fra lokale forhold og behov. Mange kommuner har en anstrengt økonomi, og vi ser faren for at kostnader kan komme til å veie tyngre enn behov for lekeareal når den enkelte barnehageeier skal vurdere størrelsen på lekearealet.

Konklusjon: Nasjonalt råd for lærerutdanning mener at arealnormene, slik de er fastsatt i dagens lov, må opprettholdes. Barn trenger et minimum av areal for å kunne utfolde seg. Dette er viktig av mange hensyn, alt fra barns motoriske utvikling til forhindring av fedme. Dersom barn opplever å være motorisk usikre, så vil dette også kunne ha negativ innvirkning på deres evne til å lære og deres psykiske helse. Barn oppholder seg inntil 45 timer i barnehagene per uke, og det er viktig at det er rom for tilstrekkelige areal til dem.

Styrer/daglig ledelse

Nasjonalt råd for lærerutdanning mener det må lovfestes at den som innehar den daglige ledelsen i barnehagen, skal være utdannet førskolelærer.

Barne- og familiedepartementet viser til at Regjeringen legger stor vekt på at kommunene selv skal få bestemme hvordan de vil løse sine oppgaver og at brukerne skal ha innflytelse. NRLU mener at det ikke kan ses som et inngrep mot det kommunale selvstyret at en skal stille faglige krav til yrkesgrupper. Det er vanskelig å tenke seg at andre yrkesgrupper, som for eksempel medisinsk personale, skal kunne tilsettes på bakgrunn av en helhetsvurdering. NRLU mener det er en uheldig tankegang som ligger bak forslaget til at styrere/daglig ledere i barnehagen skal kunne tilsettes på bakgrunn av en slik helhetsvurdering, der ikke førskolelærerutdanningen er en del av det som kreves. Det er viktig å se faglig kompetanse, utdanningsbakgrunn og administrative evner i sammenheng. Lederne må beherske både faglige, strategiske og administrative oppgaver, og det er disse kandidatene som må skaffes til barnehagene.

Behovet for faglig kompetanse i barnehagene må ikke undervurderes. En rekke undersøkelser har vist hvor viktig årene i barnehagen er for barns videre utvikling, både psykologisk, sosialt og i forhold til senere læring. Vi er inneforstått med at det i enkelte kommuner kan være vanskelig å finne kvalifiserte søkere, og mener derfor at det kan åpnes for midlertidig ansettelse av ledere uten førskolelærerutdanning. Fremskrivninger foretatt av Statistisk Sentralbyrå for UFD og BFD tyder på at det ikke vil være en mangel på førskolelærer når målet om full utbygging er nådd. Tvert i mot mener en at det vil være overskudd av førskolelærer i løpet av få år. Vi ser derfor mangelen på førskolelærere som et forbigående problem. NRLU mener at det kan åpnes for midlertidig ansettelse av daglig ledere i barnehager som mangler førskolelærerutdanning, men at dette skal brukes unntaksvis, når ikke kvalifisert personale har vært mulig å skaffe.

Kommuneøkonomien er så stram i mange kommuner at det kan føre til press på å tilsette styreere med lavere kompetanse for å spare penger, dersom det er mulighet til å gjøre dette. Å kreve at de ansatte har en utdanning som er tilpasset den jobben de har, er den beste måten å sikre kvaliteten som både arbeidsgruppen, departementet, utdanningsinstitusjonene og brukerne av barnehagene etterspør. Vi kan derfor ikke stille oss bak departementets alternativ a, *Krav om forsvarlig pedagogisk og administrativ ledelse*, der det foreslås at et slikt krav ikke skal lovfestes.

Konklusjon: Nasjonalt råd for lærerutdanning støtter kvalitetsgruppens innstilling om at det skal være et krav at daglig leder har utdanning som førskolelærer. Dette vil sikre at barnehagen har barnehagepedagogisk kompetanse i ledelsen. Vi er enig i at dagens bestemmelse i §16 tredje ledd om at rektor kan være styrer for barnehagen når barnehage og skole er organisert som en enhet, bør videreføres dersom utdanningskravet opprettholdes. Vi støtter departementet i at det fortsatt vil være behov for en bestemmelse om dispensasjon fra utdanningskravet. Nasjonalt råd for lærerutdanning støtter alternativ B i §18 Ledelse, under forslag til lovtekst.

Videreutdanning i barnehagepedagogikk for personer med annen treårig pedagogisk utdanning som grunnlag for arbeid i barnehagene på lik linje med førskolelærere

I St.meld. nr. 12 (2001-2002) Om lærerutdanning foreslo UFD (i samarbeid med BFD) at "Det utvikles en nettbasert videreutdanningsenhet i barnehagepedagogikk for personer med annen pedagogisk utdanning som ønsker å arbeide i barnehage". Dagens barnehagelov åpner ikke for en slik mulighet. Dette ble også behandlet i *Kultur for Læring*, og UFD foreslo da at det legges til rette for at allmennlærere gjennom å utvide sin formelle kompetanse kan arbeide i barnehagen. UFD har bedt BFD om å vurdere grunnlaget for et nasjonalt arbeid med å tilrettelegge en slik utdanning og å uttale seg om lengden og innholdet på utdanningen. BFD mener at videreutdanningen for "personer med annen treårig pedagogisk høskoleutdanning" som ønsker å arbeide i barnehagen, må tilsvare minst ett års fulltidsstudium i tillegg til praksis.

Konklusjon: Nasjonalt råd for lærerutdanning har ingen kommentarer til dette, men er tilfreds med at denne ordningen nå kommer på plass.

Barnehagens øvrige personale

Dagens lov stiller bare krav til at bemanningen må være tilstrekkelig til at personalet kan drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet. Nasjonalt råd for lærerutdanning stiller seg bak arbeidsgruppens vurdering, at ideelt sett skal alle som arbeider i barnehage ha formell kompetanse innen pedagogikk, estetiske fag eller andre områder som kan bidra til et godt miljø for omsorg og læring. Noe av begrunnelsen for å ikke kreve førskolelærerutdanning har vært at det ikke finnes kvalifiserte søkere til alle stillinger. Som nevnt på foregående side, så tyder undersøkelser på at dette er et forbigående problem.

Når det gjelder behovet for kvalifisert personale i barnehagene, så finnes det en rekke undersøkelser som viser hvor viktig dette er. Bl.a. fant Hamre og Pianta (2001) at barn-voksen relasjonen i barnehagen kunne gi klare pekepinner på hvordan eleven gjorde det senere på skolen. De konkluderte med at "sammenhengen mellom kvaliteten på tidlige lærer-elev-relasjoner (i barnehagen) og seinere skoleprestasjoner kan være både sterk og varig. De konkluderte også med at det var mindre sannsynlig at barn som har betydelige atferdsproblemer i tidlige år, vil få problemer seinere dersom de voksne ser barnas behov og gir dem hyppig og konsekvent respons.

Konklusjon: Nasjonalt råd for lærerutdanning mener ideelt sett at alle som arbeider i barnehage, bortsett fra assistenter, bør ha formell kompetanse innen pedagogikk, estetiske fag eller andre områder som kan bidra til et godt miljø for omsorg og læring.

Norm for pedagogisk bemanning

Det vises i høringsnotatet til den "svenske normen", som gir større frihet for pedagogisk bemanning enn det den norske loven nå gir mulighet til. Barne- og familiedepartementet åpner for at dette kan bli innført som en formulering også i Norge. Nasjonalt råd for lærerutdanning synes dette vil være uheldig, og særlig når undersøkelser gjort i Sverige viser at "det nå er til dels svært store barnegrupper og at det går ut over kvaliteten." Dette viser nettopp at man ikke har god erfaring med en så vid bestemmelse om antall barn per gruppe. NRLU mener derfor det vil være uheldig dersom Norge nå velger en tilsvarende løsning.

Departementet sier videre at "Dersom normen oppheves, forutsetter departementet at pedagogtettheten vil være på dagens nivå, og departementet vil følge utviklingen nøye. Dette samsvarer dårlig med den økte friheten til kommunene som departementet viser til tidligere i høringen. Det er også vanskelig å forstå grunnen til å oppheve normen, dersom opphevingen ikke skal få noen konsekvenser. NRLU mener at vi alle må forsikre oss om at barn skal få et best mulig barnehagetilbud. Vi mener derfor som et minimum at normen bør opprettholdes slik den er i dag. Dersom normen skal endres, så bør den gjøres strengere, ikke åpne for muligheten til at det skal være enda flere barn per ansatte. Når vi vet at kommuneøkonomien er i krise, så må vi ha lover og forskrifter som sikrer tilstrekkelig tjenestetilbud fra kommunene.

Konklusjon: NRLU mener at dagens norm om pedagogtetthet bør videreføres i forskrift (alternativ A av BFDs forslag).

Øving og praksisopplæring

Dagens §24 i barnehageloven, øvingsopplæring, sier at barnehagens eier plikter å stille barnehagen til disposisjon for øvingsopplæring for studenter som tar førskolelærerutdanning, og at barnehagens styrer og pedagogiske ledere plikter å veilede studenter i slik øvingsopplæring. Denne er foreslått opphevet i ny barnehagelov.

Konklusjon: Nasjonalt råd for lærerutdanning mener det er av stor betydning at dagens §24 videreføres i den nye loven. Gjennom denne lovparagrafen sikres et godt samarbeid mellom høskolen og barnehageeier, og den understreker at det er et fellesansvar for barnehageeier og høskole å gi en god praksisopplæring. Vi frykter at endringer i øvingslæreravtale og arbeidsvilkår for øvingsopplæring kan medføre at det blir mindre attraktivt å ta imot førskolestudenter. Derfor er det så viktig å videreføre den lovfestede plikt barnehageeier har til å stille barnehagen og det pedagogiske personalet til disposisjon for å sikre kvantitet og kvalitet i høskolens praksisopplæring.